

kalmat, amiket a gyermek önállóan is meg tud oldani. Általában bizonyos gyakorlás után a tanuló önálló megfigyelésekre is képes. Minden gépet, mely lakóhelye fölött elrepül, megfigyel és adatait a számtani füzetében levő „repülő táblázatába” jegyzi. — Ezek az adatok az órára, szélre és repülési irányra vonatkoznak. Csakhamar kitűnik a repülőjáratokban mutatkozó törvényszerűség. Az útvonalat be is jegyzi a mérőasztalra. A magasság jelzése vonatkozólag meg kell elégednünk az „alacsony, magas, nagyon magas” kifejezésekkel. De így is megállapíthatjuk az összefüggést a magasság és a gyorsaság közt. Minél magasabb a gép, annál lassúbb a mozgása; ugyanez áll a fokozódó távolságra is. Ezek a megfigyelések kifejlesztik a térben való látást. Irányítsuk a gyermekek figyelmét és érdeklődését a különböző repülőtipusokra, főleg a katonai repülőgépekre. Ismerje meg a repülőgépek különféle repülési alakját, tudja meg melyik a raj, a lánca, az ék stb. Hamarosan elkövetkezik az idő, amikor tanulóinkkal mi is elrepülhetünk szülőföldünk fölött. Ez lesz csak az igazi szemléleti oktatás.

Jármai Vilmos.

HÍREK.

Az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola új igazgatója. *Dr. Szőkefalvi Nagy Gyula*, a Tanárképző Főiskola matematikai tanszékének tudós tanára s egyben a Főiskola igazgatója a Ferenc József Tudományegyetem geometriai és ábrázoló geometriai tanszékére egyetemi nyilvános rendes tanárnak kinevezetve, a Főiskola igazgatójává *Dr. Abrahám Ambrus*, premontrai kanonok, egyetemi ny. e. rk. tanár, főiskolai r. tanár, a tudós zoológus neveztetett ki.

Az Állami Polgári Iskola Tanárképző Főiskola matematikai tanszékének új tanárává *Dr. Szőkefalvi Nagy Béla*, a szegedi Eötvös Lóránd Kollégiumhoz beosztott kormányzógyűrés gimnáziumi tanár, az ifjabb matematikusok egyik legjelesebb európaihírű tagja neveztetett ki. —

A polgári iskolai új Rendtartást az Országos Köznevelési Tanács már teljesen letárgyalta. Az új Rendtartás értesülésünk szerint a tavasszal jelenik meg s az 1940/41. tanév elején lép életbe. — Lényeges pontjaiban az 1938. évi 109670/1938. IX. ü. o. sz. alatt kiadott új gimnáziumi Rendtartáshoz igazodik.

Az Országos Polgári Iskolai Tanáregyesület a felvidéki és kárpátaljai polgári iskolai tanárok átvételével kapcsolatban bizonyos szempontok figyelembevételét kérte a vallás- és köznevelésiügyi minisztériumtól. Ezzel van kapcsolatban az az intézkedés is, hogy a felvidéki és kárpátaljai polgári iskolák részére az 1939/40. tanév végén az *Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolán* és annak gyakorló polgári iskolájában egy hosszabb időtartamú

szünidei tanfolyam jog rendeztetni. A tanfolyam tervezetét a Főiskola Igazgatótanácsának megbízásából *Kratofil Dezső* az állami gyakorló polgári iskola igazgatója dolgozta ki s a tervezet további érdemleges tárgyalás, illetőleg döntés céljából a Főiskola vezetősége által már fel is terjesztetett a vallás- és közoktatásügyi Minisztériumhoz. —

A felvidéki és kárpátaljai középiskolai tanárok szünidei tanfolyama. A vallás- és közoktatásügyi Minisztérium a felvidéki és kárpátaljai középiskolai tanárok részére f. évi július hó 17-étől 27-éig Debrecenben az ottani *Tisza István Tudományegyetemen*, majd azt követőleg július hó 29-étől augusztus hó 7-éig Budapesten a Középiskolai Tanárképző intézetben háromhetes szünidei tanfolyamot rendezett. A tanfolyamon mintegy 190 felvidéki és kárpátaljai Csehszlovák képesítésű középiskolai tanár vett részt.

A debreceni tanfolyam a szellemi és lelki képzést vállalta programjának s az általános magyarságtudományi előadásokon kívül főleg a magyar nemzet állami, társadalmi, gazdasági rendjére, továbbá a magyar szellemi élet értékeinek feltárására vonatkozó problémákkal foglalkozott. Viszont a budapesti tanárképző-intézetben a hallgatók a magyar középiskolai tanítás legfőbb kérdésein kívül az új középiskolai Tantervvel, a középiskolai Tantervi Utasítással, a Rendtartással s a magyar közoktatásügyi igazgatás és tanulmányi felügyelet rendszerével ismerkedtek meg. —

A tanfolyamon a magyar tudományos élet jelesei s a tanügyi igazgatás irányító férfiai voltak az előadók. —

A tanfolyam gazdag tanulságai, Debrecen város magyaros vendégszeretete, a háromhetes együttélés felemelő lelki impressziói megkapó hatásokat gyakoroltak a tanfolyam hallgatóira.

Itt említjük meg azt is, hogy hasonló tanfolyamok a felvidéki és kárpátaljai népiskolai tanítók részére is rendeztettek. Ilyen tanfolyam volt a Felvidék 24 városában, illetőleg járási székhelyén, valamint Kárpátalja 9 városában, továbbá a budapesti I. ker. és a jászberényi m. kir. állami tanítóképző-intézetekben. Ezekben a tanfolyamokon 3283 felvidéki és 1715 kárpátaljai tanító vett részt.

A tanfolyamok előadói a tanítóképző-intézetekben elsősorban az intézetek tanárai voltak, míg a Felvidék és Kárpátalja városaiban mindegyik helyen egy-egy pedagógiai szakos tanítóképző-intézeti tanár, egy-egy gyakorlóiskolai tanító és egy-egy kir. tanfelügyelő volt az előadó. A jászberényi állami tanítóképző-intézetben a népiskolai legszükségesebb taneszközök készítésébe vezették be a tanárokat, amely alkalommal mintegy 25000 szemléltető eszközt készítettek. A taneszközöket a hallgatók magukkal vitték. — A többi tanfolyamon az anyaországban folyó nevelői munkának, az újabb módszertanítói eljárásoknak, a népoktatási törvényeknek és törvényes intézkedéseknek a megismertetése volt a főcél.

Meg kell említenem még, hogy ezeken a tanfolyamokon összefoglaló irodalomtörténeti előadások is voltak.

Léván a tanfolyam szlováknyelvű. Kárpátalja négy városában pedig ruszinnyelvű volt. A tanfolyamokról szóló beszámolók megállapítják, hogy

a tanfolyamok megindítói voltak a továbbhaladásnak s az a cél, hogy a tőlünk elszakítva élt felvidéki tanítóság is mennél előbb bekapcsolódassék a nemzet közösségébe, teljes mértékben eléretett.

(k. d.)

Szünidei tanfolyam a székesfehérvári tankerület nemzetnevelői számára.
A szokásos szünidei tanfolyamok közül gazdag programjával, emelkedett szellemével merőben kiemelkedik az a tanfolyam, melyet a vallás- és közoktatásügyi Minisztérium engedélyével *Balassa Brunó dr.* székesfehérvári tankerületi kir. főigazgató tankerületének nemzetnevelői számára f. évi július hó 6-tól 15-éig rendezett. A tanfolyamon mintegy 650 tanár és tanító vett részt, férfiak és nők, világiak és szerzetesek egyaránt.

A tanfolyam előadói miniszterek, egyetemi és főiskolai tanárok, a gazdasági élet szakemberei, az új magyar élet szellemi vezérei voltak. Előadásaikban, az alábbi rendkívül gazdag és változatos programmal a „*Mai magyarság életrajzát*” ismertették:

I. Mi a magyar? Dr. Bartucz Lajos: Magyar faj. Dr. Klemm Antal: Magyar szellemi munka. Dr. Bisztray Gyula: Mai magyar irodalom. Dr. Gyöffy István: Őt világrész magyarsága.

II. Magyar múlt, magyar jövő. Dr. Hóman Bálint: Záró beszéd.

III. Mai magyar élet. a) Új nemzetépítés a világháború után. Dr. Weis István: Mai magyar állam élete. Dr. Krék Mihály: A magyar falu élete. Dr. Lukács Ödön: A mai magyar város élete. Dr. Weis István: A magyar megye élete. b) Magyar társadalom. Dr. Weis István: Mai magyar társadalom. c) Mai magyar közegészségügy. Dr. Johan Béla: Mit várhatunk a mai magyar közegészségügyi munkától? d) Magyar termelő-munka. Hubay Sándor: A magyar mezőgazdaság. Dr. vitéz Gyulay Tibor: A magyar ipár. Koós Zoltán: A magyar kereskedelem. Dr. Kresz Károly: A magyar pénzügy. e) Magyar szellemi munka. Dr. Bisztray Gyula: Mai magyar irodalom. Dr. Gyöffy István: Magyar néprajz. Dr. Gyöffy István: Magyar népművészet. Dr. Ketsis István: Mai magyar építészet. Dr. Kopp Jenő: Magyar szobrászat. Dr. Kampis Antal: Magyar festészet. Richter Aladár: Magyar iparművészet. Bárdos Lajos: Magyar ének. Bárdos Lajos: Mai magyar zene.

IV. A mai magyar a többi nemzetek előtt. (Külpolitikai tájékoztató.) Dr. Hankiss János: A mai magyar a nemzetek előtt.

Az előadások 15—17 íven könyv alakban is megjelennek. Mivel a magyar könyvpiacra ilyen összefoglaló mű még nem jelent meg, a könyv a legnagyobb érdeklődésre tarthat számot. A mű ára 3 P 50 f lesz, megrendelhető Székesfehérvárott a tankerületi kir. főigazgatóságnál. (k. d.)

Beszámoló az egri október 5—7-ki tanügyi és pszichológiai értekezletről.
A kultúrdecentralizálódásra való törekvés szép példáját látnuk megvalósulni a közelmúltban. Október hó 5—6-án tartotta az *Egri Nevelők Köre* őszi tanügyi értekezletét, melyen a helybeli és meghívott előadók (Várkonyi Hildebrand dr. és Cser János dr., rendkívül értékes, eszmekeltő gondolatokat plántáltak a nagyszámú és őszinte érdeklődést tanúsító pedagógus hallgatóság lelkébe.

Z

A kétnapos értekezlet központi gondolatát *Somos Lajos dr.* tanítóképző-

intézeti igazgató elnöki megnyitó beszédében fejtette ki. Eddigi nevelésünk fogyatékosait vizsgálva arra a megállapításra jutott, hogy ezek oka nagyrészt az volt, hogy nevelésünk *nem volt magyar nevelés*. A népből felkerült vezető az idegen gyökerű iskolai kultúrhatások következtében elszakadt a népi kultúrától, a néptől: a népi és művelt rétegek idegenül állanak egymással szemben. A nagy népi tömegekben nincs meg az igazi kultúr-szomj, mert nagyrészt idegennek érzik azt, amit az iskola nyújt nékik. Nevelésünknek célkitűzéseiben, tantervében, egész rendszerében magyarrá kell válnia.

Várkonyi Hildebrand dr. a Somos Lajos által jelzett gondolatkört fejtette ki felejthetetlen hatású előadásában. *A magyar pedagógia célkitűzéseiről, feladatairól* szólva, ezeket a legfőbb nevelői feladatokon keresztül mutatta be. 1. A nevelőnek vállalnia kell a pedagógia tudományos művelését. (A magyar pedagógiai múlt, a magyar gyermek és ifjú lelkének tanulmányozása stb.) 2. Folytonos önműveléssel magába kell fogadnia a kultúra (nemzeti kultúra) pozitív eredményeit. 3. Gondolatokkal, eszmékkel, fogalmakkal szemben folytonosan állást kell foglalnia. Ennek a folytonos nevelői állásfoglalásnak körébe tartoznak a nemzetnevelés gondolatai. Itt elsősorban alapvető fogalmakat kell tisztázni, melyeknek tartalmát éppen ez a nevelői állásfoglalás szabja meg. Ezek a fogalmak: 1. A haza, mely erkölcsi fogalom, érzelmi és erkölcsi valóság. 2. A kultúra, mely mindig nemzeti és sohasem faji és a városi, ú. n. magas kultúrából és a falusi, mély kultúrából tevődik össze. Főlölesleges és káros a magas és mély kultúrát egymásba átalakítani, inkább az legyen a célunk, hogy a mély kultúra értékes gyökereit feltárva, öntudatos falukultúrának vessük meg az alapjait. Az egyház és az állam a taranszcendens, illetve immanens kultúráját mozdítják elő. 3. A mély kultúra egyénisége a mély kultúrának megfelelő személyiséggé alakul, ez az átalakulás folytonos állásfoglalás eredményeként, ugrásszerűen történik. — A falukutatás és falunevelés célját, módjait a nemzetnevelés fogalma felől kell megtalálni.

Várkonyi Hildebrand nagy tetszéssel fogadott előadása nevelésünknek igazi magyar neveléssé való alakulásához kitűnően átgondolt, irányjelző útmutatást adott.

Keller Aladár polg. isk. igazgató az egységes, szervezett megnyilvánulások nemzetnevelő hatásáról, *M. Bárány Irén dr.* a pedagógiai nagystílűségről, a jóra emlékező és a rosszat felejtő tanár típusáról beszélt. *Palos Bernardin dr.* a „nehezen nevelhető” gyermek problémáját fejtegette, *Rakvach Rezső* népisk. igazgató az egri egyházmegyében rendezett népiskolai „tanulmányi versenyekről” számolt be.

Cser János dr. előadása szervesen hozzákapcsolódott Várkonyi Hildebrand fejtegetéseéhez. *A magyar gyermektanulmányozás* történetének és eddigi eredményeinek vázlatos ismertetése után a mai magyar gyermektanulmányozás *feladatairól* beszélt. A testmérétek testi (sportbeli) teljesítmények, bizonyos standardok megállapítása az előadó szerint az egyetemi intézetek feladata. A gyakorlati pedagógus az élmények, magatartás, alkotások, szellemi teljesítmények körébe tartozó vizsgálatokat végezheti el. Itt legköze-

lebbi célnak a magyar gyermek nyelvkincsének vizsgálatát jelölte meg és ezzel kapcsolatban bemutatta saját ilyenirányú vizsgálatának egy részét. (Nagyszámú gyermekeken elvégzett szabad asszociációs és szótömegvizsgálatok francia és amerikai adatokkal összehasonlítva.)

Október 5—7-én alakult meg és tartotta első értekezletét az a *munkaközösség*, melynek tagjai az ország különböző városaiban élő tanítóképző-intézeti tanárok, akiknek nagyrésze a szegedi egyetem pedagógiai-lélektani intézetből került ki és akik már eddig is egykori mesterüknek, Várkonyi Hildebrand professzornak szellemében dolgoztak. A munkaközösség termékeny megbeszéléseken megtárgyalta az iskolai (főleg liceumi) lélektannak és általában a *magyar lélektannak* egész problémakörét és megállapította azokat a szempontokat, melyeknek egy új liceumi lélektani tankönyv megírásánál érvényesülniök kell. A továbbiakban elhatározták, hogy Várkonyi Hildebrand szellemi irányításával és Cser János közvetlen vezetésével és egyetemes módszerrel széleskörű kutatómunkát, vizsgálatokat indítanak meg a *magyar gyermek nyelvkincsének feltárására*.

Uherkovich Gábor.

A Gyakorló Iskola Könyvtára. A gyakorló polgári iskola kiadásában megjelenő methodikai könyvsorozatból eddig megjelentek:

I. kötet. *Az élet iskolája.* A gyakorlóiskola tanértestületének közreműködésével szerkesztette: *Szenes Adolf*, 384 lapon tartalmazza a nemzeti munkaiskola gondolatának kialakulását, a munkaiskola lélektani alapvetését, a tanítás technikájának fontosabb elveit. Ára fűzve 10.— P, díszes vázonkötésben 12 pengő.

II. kötet. *Tréfás számtani feladatok és játékok szerepe a számtan tanításában.* Irta: *Szenes Adolf*. XVI+118 lapon tárgyalja, miként tehető a számtantanítás élénké és vonzóvá. Ára kötve 3.50 pengő.

III. kötet. *Mennyiségtanítás az élet iskolájában.* I. rész. A számtan és algebra tanításának vezérkönyve. Irta: *Szenes Adolf*. Ára fűzve 5.60 P, kötve 6.80 P.

A tanulók részére csinos kiállításban megjelent: *Tréfás és csodás jelenségek a számok birodalmából.* Irta: *Szenes Adolf*. Az ajándékkönyvnek is kiválóan alkalmas könyv ára kemény kötésben 2.50 P. Öt megrendelt példány után egy ingyen példány jár.

Ugyanitt megjelent: *Módszeres dolgozatok.* Irta: *Kratofil Dezső*. Ára: 2.80 pengő.

IV. kötet. *Mennyiségtanítás az élet iskolájában.* II. rész. A könyvviteltanítás vezérkönyve. Irta: *Szenes Adolf*. Ára 4.80 P.

V. kötet. *Matzkó Gyula: Kísérletezett fizikatanítás.* Ára: 12.— P, tanároknak 8.— P.

VI. kötet. *Jeges Sándor: A biológia tanításának vezérkönyve.* A 200 oldalas és közel 100 ábrát tartalmazó mű ára: iskoláknak 10 P, tanároknak 7 P.

VII. kötet. *Múth János: A magyar nyelvtan módszeres megvilágításban.* Ára: 4.40 pengő.

VIII. kötet. *Udvarhelyi Károly: Vázlatok a földrajztanításhoz, — mit raj-*

zoljunk a földrajzi órán. I. rész: *Alapfogalmak, Magyarország*. II. rész: *Európa*. III. rész: *Idegen világrészek, csillagászat*. IV. rész: *Általános földrajz, Magyarország gazdasági földrajza, térképismeretek*. 128 lap. Ára 6 P.P., tanároknak 4 P 50 f. (A második kiadás is megjelent.)

IX. kötet. *Fogassy Ödön: Szőlő (kézimunka) mintalapok*. Ára 6.80 P.

X. kötet. *Jeges Sándor: Vázlatok a természetrajz-tanításhoz*. Megjelent Szegeden, 1934-ben. Ára 5.60 P.

XI. kötet. *Udvarhelyi Károly: Földrajzoktatás a cselekvő iskolában, — földrajzi gondolkodásra való nevelés*. 272 oldal, 81 ábrával, Szeged, 1934. Ára 12 P, kartársak részére 8 P.

XII. kötet. *Matzkó Gyula: „Vázlatok a fizikatnításhoz“*. Tanítási óránként egybeállítva 96 lapon, egy ívnyi szöveggel. Ára 8.60 P.

XIII. kötet. *Sztrókay Mária: Magyar hímzés-varrás*. (100 mintalap. A szerző gyűjtései és eredeti rajzai.) Ára 12.— P.

XIV. kötet. *Kovács B. Jánosné Ruda Erzsébet: A nevelő testgyakorlás tanítási anyagának tanmenetszerű felosztása*. A közép- és polgári leányiskolák I—IV. osztálya számára. Ára: 3.50 P.

XV. kötet. *Jeges Sándor: Vegytanítás a cselekvő iskolában*, 220 oldal, 150 ábrával. Ára 10 P, kartársak részére 7.50 P.

XVI. kötet. *Fogassy Ödön: Kézimunka (Szőlő)-mintalapok. II. sorozat. Huzalmunkák gyűjteménye*, 400 ábrával. Ára 7.50 P.

XVII. kötet. *Szántó Lőrinc: A magyar nyelv és irodalom tanítása*, 305 oldal. Ára 12 P 60 f.

XVIII. kötet. *Kratofil Dezső: Mennyiségtanítás az élet iskolájában. III. rész. A geometria tanításának vezérlőkönyve*, 282 oldal, 183 ábrával. Ára 12.60 P.

XIX. kötet. *Jeges Sándor: Természetrajz. (Gyakorlati tanítások.) I. rész*. 270 oldal, 140 ábrával. Ára: 12 P.

XX. kötet. *Szántó Lőrinc: A nevelő fogalmazástanítás alapvonalai*, 173 oldal. Ára: 8 P 40 f.

XXI. kötet. *Udvarhelyi Károly: Magyarország földrajza az iskolában és szülőföldismertetés*. 230 oldal. Ára: 10 P.

XXII. kötet. *Matzkó Gyula: Fizika. Gyakorlati tanítások. I. rész*. Ára: 8 P 80. f.

XXIII. kötet. *Jeges Sándor: Természetrajz. Gyakorlati tanítások. II. rész*. Ára 12 pengő.

*

Kiadványunk jelen száma: 86 oldal. Az 1939. évi 8310 sz. M. E. rendelet értelmében kiadványaink f. évi példányait további intézkedésig 50 %-al csökkenteni kényszerültünk. Kiadványunk évi rendes terjedelme az előző években átlagosan 32 ív = 512 oldal volt, a f. tanévben tehát 256 oldal lesz, mégpedig az (1—4.) jelzésű füzet 86, az (5—7) jelzésű és a (8—10) jelzésű füzet 86—84 oldalas.

A f. tanévi előfizetési összeg (12 P) az Angol-Magyar Bank R. T. Szegedi Fiók, Szeged 26.228 számú csekk számlájára küldendő be.
